

Ана Салдања

ЗА СТАРИЈЕ
ОД 16

Креативни центар

Едиција
ТРАНЗИТ
књига 13

Ана Салдања
За старије од 16

Наслов оригинала
Ana Saldanha **Para Maiores de Dezasseis**

© Editorial Caminho, 2009
За издање на српском језику © Креативни центар, 2011

Уредник
Бојана Савовић

Лектор
Мирјана Делић

Графичко обликовање и фототрафија
Оливера Батајић Сретеновић

Хаљину и сандале нацртао
Душан Павлић

Припрема за штампу
Татјана Ваљаревић

Издаје
Креативни центар
Градиштанска 8, Београд
тел.: 011 / 38 20 464, 38 20 483, 24 40 659
www.kreativnicentar.rs
e-mail: info@kreativnicentar.rs

За издавача
Љиљана Маринковић

Штампа
Публикум

Тираж
2.000

ISBN 978-86-7781-884-5

Едиција ТРАНЗИТ

За старије од 16

Ана Салдања

С ѿоршӯиалској ѿревела
Ана Лукић

Редакшор ѿревода
Ана Кузмановић Јовановић

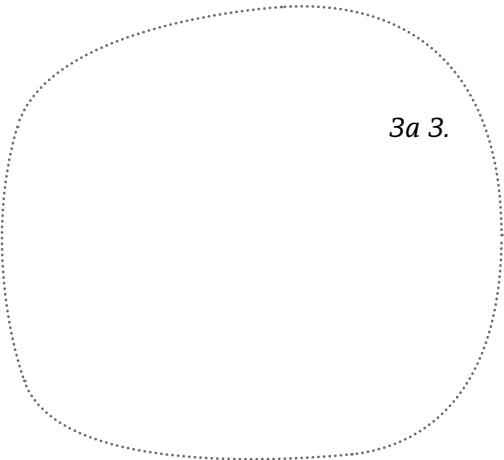

Креативни центар

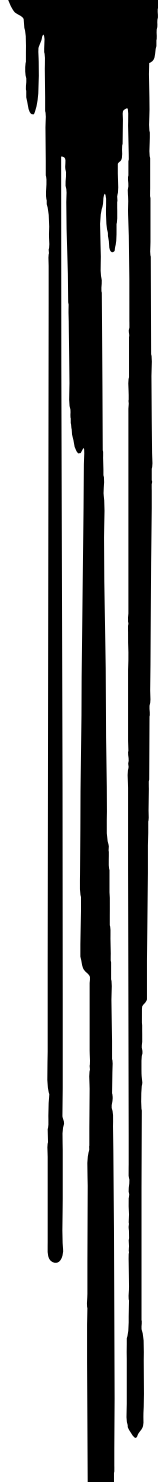
ЗАХВАЉУЈЕМ

Анжелини Переири и Ен Мекларен, које су пријатељски прочитале овај рукопис.
Жозеу Оливеири, који га је прочитао јер му је то дужност, али и зато што је пријатељ.
Захваљујем им на коментарима – они знају да са мном није баш лако...
Желим ипак да захвалим Шерон и Герију Мекманус на њиховим саветима – они имају инспиративну кућу на обали језера. Раселу, који ме је „прихватио за пријатеља“ на „Фејсбуку“ и упутио ме у тајне зависности од GPS-а; мом сестрићу Луису, који ми је представио „Pearl Jam“; мојој сестричини Изабел, која ми је беслајно (надам се...) дала стилске и лексичке савете – хвала свима њима

3a 3.

1.

МРЕЖА

*Дођи, приближи се, уљепи се овде,
у моју мрежу и замку
Паук и усисивач (модерна прича)*

Не, ништа није видела, ништа није чула, ништа није знала. Баш ништа.

Тито је могла да каже и нешто друго, нешто сасвим другачије. Али је мајчин поглед молећиво тражио такав одговор. Отац јој је поставио питање (*Ништа ниси видела, је л' шако?*) док је покушавао да отвори заглављену фиоку и она му је рекла оно што је желео да чује. Ништа није ни видела ни чула, ништа није знала.

Управо то је одговорила и полицајки из Вила Нова де Сенфинса када су разговарале у понедељак пре подне.

Полицајка се звала Вера Роша¹ (Тито се насмејала кад је чула њено име, скоро исто као што се насмејала и именима Антонио Пасос Дијас Агијар² или Домингос Дијас Сантос³) и била је ћерка Роше Лавандеире, који је држао кафану у Шаиму и био познат као пијаница.

.....
¹ Права Стена (прим. прев.).

² Антонио Проводи Дане у Спрдњи (прим. прев.).

³ Недеља Свети Дан (прим. прев.).

Вериња, како ју је ословила Титина мајка кад ју је позвала да уђе у дневну собу, опходила се према Тити као да је шестогодишње дете, а не девојка од шеснаест година, одрасла у скоро сваком погледу.

– У суботу? – рекла је Тито кад ју је она упитала да ли је у суботу увече приметила нешто неуобичајено. – У суботу увече сам, заправо, рано отишла на спавање.

– У колико сати?

– Не знам. Било је негде око пола десет, десет.

– Пријатељи су ти били у кући, а ти си ипак отишла тако рано у кревет?

– Да.

– У реду. А пре тога? Шта је било пре тога? Испричаћеш ми, је л' да? Хајде.

Верињин глас као да је обећавао бомбоне и лизалице, а осмех сунчана поподнева за прављење замкова у песку. Непрестано се осмехивала и климала главом. Можда је то био још један од њених тикова, као трљање носа врхом кажипрста десне руке. Само је још недостајало да помилује Титу по образу и почне да је преклиње.

– Хајде буди добра и реци ми!

Али шта је она то хтела да јој Тито каже?

– Не знам шта вас интересује.

– Причај ми све од почетка, важи? – узвратила је Вериња. – Твоја другарица је дошла да проведе викенд код тебе, је л' тако?

– Јесте.

– Дошла је у суботу.

Тито је почела ноктом десног палца да скида заноктице с левог кажипрста.

– Нећеш да одговараш?

Вериња је поставила питање нервозним тоном.

Онај љупки мајчински глас ишчезао је врло лако.

– Нисам схватила да сте ми поставили питање – одговорила је Тито.

Још једно трљање носа, који је већ био црвен. Вериња је изгледала као да је прехлађена или као да је плакала.

– Дакле, твоја другарица је дошла у суботу, је л' тако?

– Јесте.

– И шта сте радиле тог дана?

Ништа. Нису радиле ништа посебно.

– Сигурно сте радиле нешто...

Полицајкин осмех постајао је злобан. Њен колега, који је седео на каучу преко пута Тите и правио се врло важан, мора да је мислио како је у некој америчкој криминалистичкој серији. *Месџо злочина: Сенфинс* или нешто слично томе.

Не скидајући обресе осмеха с лица, полицајка је инсистирала:

– Сигурно нисте провеле цео дан не радећи ништа, зар не?

– Молим?

– Кажем, сигурно нисте провеле цео дан не радећи ништа. Баш ништа нисте радиле? Апсолутно ништа?

Хм... Радиле су уобичајене ствари.

– Ах! Значи, твоја другарица је већ долазила код тебе за викенд?

Не. То је био први пут.

– Јеси ли добро познавала своју другарицу? Да ли си је дуго познавала?

*Познавала? Зашто није рекла *познајеш*?*

Тито је само одговорила да познаје Дулсе мање-више добро, знају се од септембра прошле године. Од почетка школске године.

– И каква је она? – Вериња је поново говорила с лажном љубазношћу.

Кога она мисли да превари – *Каква је Дулсе, твоја другарица?*

Каква је?

– Нормална, као и остале школске другарице.

– Ах! Значи, она је ипак била само твоја школска другарица?

Школска другарица – то је само израз. *Школска другарица* или *другарица* – свеједно је.

– Мислиш?

– Мислим.

– Онда ми реци каква је твоја школска другарица или другарица, како ти кажеш.

Да је могла, та жена-стена већ би јој лупила шамар. Трудила се да изгледа смирено и љубазно, да буде пуна разумевања. Али тако је само изгледала. На крају, шта је она хтела да чује од Тите?

Тито ништа није видела, ништа није чула и ништа није знала. Стварно ништа.

Полицајка је засигурно већ знала да Дулсе има скоро шеснаест година, да је неколико месеци млађа од Тите и да је завршила други разред гимназије, друштвени смер, баш као и Тито. Дулсина мајка, која се у том тренутку одмарала у Титиној

соби, пошто је стигла у зору, а тек средином пре-
поднева успели су да је убеди да легне, сигурно јој
је већ објаснила те појединости.

Верињу није нарочито занимало то што је Дул-
се увек носила цинс и што је скоро сваког петка
и суботе увече ишла у дискотеку. (Тито, наравно,
није ишла са њом.) Није је интересовало ни то што
су Дулсе и Тито проводиле сате причајући једна
другој о догађајима из својих живота и из живота
других људи.

У већини случајева било је неопходно замолити
Дулсе да понови причу како би било јасно да је
Маријина подсукња, а не Маријин уметак за косу,
остала окачена на вратима Антонијевог *минија*
или да Дуарте није попио пет чашица жестоког
пића за пет минута, већ за цело вече. Или да су-
власник једног врло популарног клуба ипак није
био у мафији из Алеиша, него да је живео у от-
меној згради с погледом на кеј у Гаји; или да је
спортски директор, који је понекад ишао у кафић
Демокрајтска лејалност, носио перику, а није ста-
вљао отирач пред врата свог ферарија да његова
љубавница не би испрљала сандале – сандале које,
иначе, нису биле с правим дијамантима. Прави
дијамант спортски директор имао је на прстену
који је носио на малом прсту.

Дулсе је компликовала приче. Тито је пак при-
чала све онако како се заиста и догодило, без око-
лишања и заплитања.

– Дулсе, као и остале моје другарице – рекла је
Тито полицајки – воли да чита, да иде у биоскоп

и дискотеке, да купује одећу. Увек носи цинс, али је у суботу увече обукла црвену хаљину с голим леђима. Има добре оцене. Односно, довољно добре да би уписала енглески и португалски, пошто за то није потребна висока просечна оцена. Можда ће ипак уписати журналистику. Не знам шта бих још рекла. Дулсе је нормална, као и све девојчице наших година. Ах да, воли псе – насмеја се Тито – али је алергична на њих.

– А журка у суботу увече у твојој кући?

О журки Тито ништа није знала. Отишла је у кревет одмах после вечере.

– Да ли увек лежеш тако рано? Чак и кад ти дођу пријатељи?

Зашто Вериња Роша инсистира?

– Не увек – одговори Тито. – Али сам тог дана почела с новом терапијом и осећала сам се веома уморно.

– Ах да, свакако...

Полицајка је трепнула, протрљала нос и бацила поглед преко Титиних руку, млитавих ногу и инвалидских колица која су стајала поред кауча. Уздахнула је.

– Значи, журка је била само за твоје пријатеље? Ти ниси била присутна? – рекла је.

– То и није била права журка. Ја сам вечерала и онда сам отишла на спавање.

– Дијана, Раул, Жоаким – Вериња је читала имена као да их прозива на часу – Марко, Елизабет, Жоао, Карлос, Гонсало, То Зе, Жаиме...

– Не знам ко је то.

– Ко? Жаиме?

– Да.

– Ја га имам на списку. Твоја мама ми је рекла да је на журки у вашој кући, када су се вратили из села, био и један Жаиме. Не познајеш га? То би могло бити важно.

– Не знам ко је Жаиме. Мислим да не познајем ниједног Жаимеа.

– Добро. То ћемо да проверимо.

– Осим ако није Примитивац. Тако је, мора да је Примитивац.

– Ах, Примитивац! Унук Зире до Косте. У реду, Примитивац. Можеш ли да се сетиш још неког ко је био на журки?

– Већ сам вам рекла да то није била журка. Мој тата је правио роштиљ на веранди. Касније су неки ушли у кућу да играју стони фудбал. Неки су остали напољу да разговарају, други су били у кухињи... После тога су отишли на концерт *Момака из Сенфинса*, а потом су још неки људи дошли код нас кући.

– Зар ниси рекла да си рано легла? Како знаш шта се десило?

Изгледало је као да су у неком криминалистичком филму. Само је недостајао полицајац који би упозорио Титу на то да све што каже може бити употребљено против ње, да јој стави лисице и да је приведе.

– Хајде реци. Како знаш шта је било?

– Зато што је обично тако у нашој кући. Било је и старијих људи.

– Наравно. Твој тата, твоја мама, твоја тетка Д-онизија...

- Она није моја тетка, него мамина пријатељица.
- У реду. И ко још?
- Режи́на и Реиналдо. Они имају кућу у овом крају, имање Сао Рефеироес.
- Они су земљорадници, је л' тако?

Не, нису. Полицајка их је помешала с госпођом Режином и господином Арналдом. Они нису дошли на роштиљ. Режи́на и Реиналдо живе у вили и имају и капелу и све што уз то иде. Капелу су преуредили у салу за забаву, у дворишту имају олимпијски базен, амбар су претворили у сауну, а стару шталу за бикове Реиналдо је претворио у печењару и ту са својим пријатељима пече прасиће на ражњу и прави роштиљ.

– Режи́на и Реиналдо не живе све време овде, као ни ми. У тој кући су за време одмора и викендом. Они су Дијанини родитељи.

– Да, Дијанини родитељи. Њу зову *џринце́за*.

Дијанин надимак већ је стигао до полиције. Кад би Дијана то знала...

– Ту је такође био и рођак Едуардо, Еди – рекла је Тито.

- Он је заиста твој рођак?
- Он је мамин рођак, а и мој у другом колену.
- Да, наравно. Мислим да га знам из виђења.
- Он је много старији од мене – рекла је Тито.
- Еди живи у Америци, у Сијетлу. Овде је био на одмору. Јуче је отпутовао, пре Дулсе. Отишао је у Шпанију на неки конгрес.
- А јуче пре подне?
- Још је био овде. Нисам га видела ујутру, али сам га видела за време ручка. Није се јављао на

мобилни када смо га синоћ и јутрос звали да чујемо да ли он нешто зна.

– Значи, рођак твоје маме био је јуче у пет по подне још овде. Отишао је мало пре него што је Раул одвезао Дулсе на станицу. Твоја мама ми је рекла да се он често не јавља на мобилни.

Ако Вера већ зна све ове појединости, зашто онда уопште испитује Титу? Да би је ухватила у лажи?

– Па, не. Углавном се не јавља – рекла је Тито. – У већини случајева не вреди га ни звати. Било како било, он вероватно не зна ништа.

– Ништа?

– Да, ништа.

– Ништа о чему?

Какав разговор!

– Еди сигурно не зна где је Дулсе – одговарала је Тито полако. – Отишао је пре ње, у Шпанију.

– Да се вратимо на Дулсе.

Тито је чекала да полицајка дода још нешто, али ју је она само посматрала са оним иритантним изразом лица и ништа осим тога.

– Дулсе је заборавила мобилни телефон овде, у кући – рече Тито да би прекинула тишину. – Тако смо сазнали да није стигла кући. Њена мама ју је синоћ звала на мобилни. Мој тата је чуо звон из собе моје сестре, у којој је Дулсе спавала, и јавио се.

– Да, у реду. Дакле, да се вратимо на претходно јутро. Твоја мама ми је рекла да сте ти и твоја другарица јуче доручковале доле на веранди, поред језера. О чему сте разговарале?

Нису разговарале ни о чему.

– Дулсе ти ништа није рекла?

Не, ништа није рекла.

– Ништа? Ђутале сте? Баш ништа није рекла?

Не, није рекла ништа нарочито.

– Хоћеш да се преместимо на неко друго место? – упита Дулсе. – Или да се померимо на другу страну веранде? Тамо нема сунца.

Јако сунце, иако још није било ни десет сати, већ је отопило маргарин сервиран за недељни доручак.

– Не, хвала, добро ми је овде.

Тито је вешто окретала колица како би се померила од ивице стола.

– Дакле, причај – рече.

– Већ је било негде око четири ујутру када сам отворила врата своје собе и...

– Боже, какву грозну навику имаш! Зашто не почнеш од почетка? Имаш манију да причаш све наопако!

– Теби то тако изгледа. Опседнута си хронологијом и то те спутава. Хронолошки редослед јесте једна илузија, начин да се контролишу догађаји и да им се да неки смисао.

– Ти и твоје теорије! – рече Тито.

– Нису то теорије. У сваком тренутку ми смо и у прошлости и у будућности, мада тога нисмо свесни. У већини случајева нисмо само у садашњости. И отуда наша жеља да...

– Да, да, добро. Пустити те теорије. Причај ми, али све од почетка, чак и оно што већ знам – рече

Тито. – Хајде, кажи ми опет шта ти је Раул рекао када те је видео. Када је дошао по тебе на станицу.

– Али тај сам ти део већ испричала. Мораш пажљивије да ме слушаш.

– Па кад ти немаш метод, него све мешаш, идеш час напред, час назад.

– То се зове аналепса и пролепса. Ниси била на том часу?

– Ох, молим те, престани – рече Тито. – Причај ми лепо све по реду или на крају нећу ништа разумети. Замисли да сам ти веома добра другарица...

– У реду, причаћу ти као да си ти моја изузетно добра другарица.

– ... врло интелигентна али малчице спора, а ти хоћеш да придобијеш моју пажњу, разумеш? Причај као да пишеш свој роман.

Дулсин роман отпочео је као озбиљан пројекат; био је то предлог професорке португалског с почетка школске године који је мали број ученика прихватио. Дулсе је чак успела да напише прву страницу свог криминалистичког романа, у којем је пас расе бразилска фила једне ноћи мистериозно нестао. Такође, направила је скицу за срећан крај једног љубавног романа. Написала је и дорадила дијалог између америчког војника у мисији у Ираку и једне Ирачанке која је, заправо, била Португалка. У петсто речи описала је залазак сунца на Фосу,⁴ који је намеравала да убаца у свој комични роман. Међутим, Титине, Каролидине и Рује

.....
⁴ Фос је широко ушће реке; овде се конкретно односи на ушће реке Дуоро у Атлантски океан у Порту (прим. прев.).

критике осујетиле су њене намере. Руј ју је питао шта је хтела да каже изразом *йравийи йланове за бугућносй*, фразом коју је убацила да би на ироничан начин описала један од ликова. Каролина је рекла да је заплет у криминалистичком роману исти као и заплет у једној књизи коју је њена рођака прочитала; једина разлика била је у распису. Чак је и Тито критиковала њен роман. Дулсине списатељске аспирације полако су се гасиле и њени планови за роман постали су предмет шале.

Дулсе је намазала окрајак кроасана маргаритом, загризла га и почела полако да га жваће док је разгледала ствари око себе.

– Ти то радиш намерно! – рече Тито. – Хајде! Шта ти је? Немој да си таква! Причај!

Та пауза, одговори Дулсе објашњавајући Тити, одговарала је времену потребном да се погледају корице књиге, прочита наслов и име аутора, отвори књига...

– Ох! Немој да ме зафркаваш!

– Добро. Дакле, *било је шо једне вруће и сунчане субоје* у јуну. Или осунчане, како би рекао Дијанин тата. Узгред, пре неки дан прочитала сам да писање не треба започети одређивањем времена радње, а још мање описивањем метеоролошких прилика. Интересантан чланак, нашла сам га у једном новом часопису у библиотеци.

– Не оклевај!

– Добро, почињем од почетка: „Дулсе, млада, очаравајућа девојка, изузетно талентована за фантастику, сишла је из воза на станици Вила Нова де Сенфинс и сачекала да неко дође по њу.

Она је имала другарицу која се звала Тито и која је била препаметна, прелепа девојка, премда мало нестрпљива...“ Немој да ме ометаш, како си неваспитана! „И моја другарица...“ Не, стани. Ово није приповедање у првом лицу. „Дулсина другарица имала је кућу поред језера, коју посећиваше...“, не, „коју је посећивала с времена на време.“ Не волим имперфекат. „Једног дана она...“ Ох, добро јутро, Лаура!

Титина мајка спуштала се низ травњак према веранди, кривудајући како би избегла Лолу. У руци је носила бокал сока од поморанце.

– Баш сте пораниле! – рече. – Хоћете ли сок од поморанце? Управо сам га направила. Доле! Доле, Лола! Лолита! Ах, овај пас ће ме излудети! Јесте ли већ доручковале?

Лаура седе за сто.

– Хм! Кроасани! Са џемом! Девојке баш знају шта је добро. Јесте ли оставиле неки за Едија и Низију?

– Јесмо. У замрзивачу их има колико хоћеш. Мама, ниси скувала кафу? – упита Тито. – Баш бих попила још једну шољу.

– Ти добро знаш да не треба да претерујеш, Тито.

– Ох! Још само једну шољицу, молим те! – Тито се измакну када је Лаура пружио руку да би је помазила по коси. – Хајде, немој да будеш једна од оних мајки што само звоцају. Иди скувај кафу.

– Лаура, хоћете да ја скувам? – упита Дулсе. – Није ми тешко.

– Немој. Иди ти, мама. Ти знаш да скуваш баш онакву какву ја волим.

– Ах, колико се мајке жртвују због своје деце...

Лаура се осмехну. Иначе, она се никада не смеје.

– Да, да! Само се ти жали, само се ти жали! – додаде Тито. – Баш имаш због чега да се жалиш.

Тито и Дулсе гледале су како Лаура корача ка кући док ју је Лола пратила, поскакујући и покушавајући да је грицне за пете.

– Могу ја да скувам кафу – рече Дулсе. – Стварно ми није тешко.

– То би ти хтела! Мислиш да ћеш се тако лако извући? А шта је с причом коју си ми причала на-опако, од краја?

– Већ сам ти рекла да то није крај. Чак није ни почетак краја...

– Хајде онда. Почни. Од средине, од краја, од почетка, од почетка до краја. Причај!

Титина мајка донела је кафу и вратила се у кућу, Реиналдо се појавио на травњаку и махао им, Раул, у шорцу и го до паса, спремао се да пере кола у дворишту, Титин тата рекао је да иде да очисти жицу за роштиљ, а затим је легао на травњак да чита новине и сунча се. А Дулсе је плела своју мрежу. Међутим, она је један неспретан паук и Тито је морала да попуњава рупе, ојачава везе и држи конце приче. Али њој то није сметало, она се на то већ навикла.

СЕНФИНС

*Вила Нова де Сенфинс данас изілега ишо као
и у доба Свева и Римљана. Нарочио
Римљана. Чак и данас у карактеристикама
домаћеј сјановништва, пре свеја жена,
сваки еинолој може прејознаји крв која је
сјрујала венама сјарих Лајина*

*Вила Нова де Сенфинс. Једна земља,
један народ, публикација Општине
Вила Нова де Сенфинс, фототипско издање*

Увек иста прича. Дулсин отац каже да ће доћи по
њу у седам, а дође у петнаест до осам. Мајка јој
каже да се нађу у четири код фризера, а дође по
њу сат времена касније. Када њени пријатељи Руј
и Каролина долазе по њу да заједно изађу у диско-
теку или биоскоп, увек, али баш увек, касне!

Чак се и сада наставља иста прича, док зури у
осликане плочице на зидовима станице Вила Но-
ва де Сенфинс, Дулсе већ дуго чека да Тито дође
по њу. Односно, Титин тата, Титина мама или би-
ло ко други.

Један такси паркиран је испред станице, а так-
систа седи у башти кафића преко пута станице,
пије пиво и чачкалицом чачка зубе. Дулсе зна да
је тај ћелави човек који гризе горњу усну такси-
ста. То зна зато што га је видела како излази из

Дулсе је права тинејджерка, носи цинс, воли да иде у биоскоп и дискотеке, да купује одећу. Има добре оцене, много чита и покушава да напише роман. Изгледа као одрасла девојка, али се понекад и даље осећа као девојчица. Жели да остави утисак зреле особе, а заправо све време прикрива своју несигурност. Преко Фејсбука упознаје се са Едијем, који је знатно старији од ње, и заљубљује се у њега. Упушта се у тај однос не размишљајући о последицама. Еди зна да ће му та заљубљена девојчица донети само проблеме, али га опасност истовремено и привлачи. Ни пријатељи, ни њихове породице нису равнодушни на то што се дешава.

ISBN 978-86-7781-884-5

9 788677 818845